

Els jardins de Santa Clotilde de Lloret de Mar

PERE FIGAREDA CAIROL

A principis de segle el jove arquitecte d'origen menorquí Nicolau Maria Rubió i Tudurí rep l'encàrrec de dissenyar i supervisar la que esdevindria una de les joies més importants de l'arquitectura jardineria del noucentisme català, els Jardins de Santa Clotilde.

La creativitat de Rubió i Tudurí a Santa Clotilde és el preludi del que esdevindrà una gran i prolífica obra, ja sigui com a jardiner (Jardins del Palau Reial de Pedralbes, 1925-1927; Plaça Francesc Macià de Barcelona, 1926; Jardins del Turó, 1934...) o com a urbanista. No en va fou un dels creadors del mític *Regional Planning* català, del que ell mateix assenyala com a fita primordial la de «distribuir amistosament la superfície del país entre les distintes activitats que se la disputen, i permetre que la transformació necessària del paisatge natural en espai agrícola, industrial i urbà es faci de la manera més endreçada possible».

Santa Clotilde és una magnífica finca emplaçada a la vila de Lloret de Mar, al sud de la «Costa Serena», anomenada per Ruyra, o «Costa Brava», batejada per «Pol», pseudònim de Ferran Agulló. Situada damunt la platja de Sa Boadella, Santa Clotilde forma un bell promontori que s'estén per poc més de vint-i-cinc mil metres quadrats i on s'hi basteix, sobre allò que antany foren vinyes, una de les creacions artístiques més singulars de la Mediterrània en el camp de l'horticultura.

Podria dir-se que a Santa Clotilde l'habitatge està clarament supeditat als jardins, més encara si es té en compte que aquest es construï amb posterioritat al jardineria. Malgrat l'ampullositat de la casa gran i les riques col·leccions de ceràmica i exvots, l'edifici es veu sempre eclipsat per l'obra jardineria de Rubió i Tudurí.

La joventut de Rubió i la maduresa del Marquès de Roviralta, amanides per alguna suposada intervenció del pintor Domènec Carles, formen un conjunt excepcional que dona com a resultat la gestació d'uns jardins de caire pròpiament renaixentista, que sovint recorden els de Bòboli, Villa Medici o Villa Borghese.

A Santa Clotilde el binomi arquitecte-propietari esdevé clau per al resultat final de l'obra. És així, doncs, com ens ha arribat un conjunt jardinerístic d'especial significació i que descriu perfectament l'ideari de Rubió i Tudurí: llatinitat i Mediterrània.

En un assaig que duu per títol *El Jardí, Obra d'Art*, Rubió i Tudurí descriu l'alta volada de la jardineria amb aquestes paraules: «L'art dels jardins és tan alt com els de la Música, de la Poesia, de l'Arquitectura i, ben entès, de la Pintura i l'Escultura. Àdhuc en algun aspecte és superior, com voldria indicar breument. (...) Cada activitat artística posseeix els seus propis mitjans d'expressió, i la paraula ha d'ésser reservada a l'expressió literària i poètica. Descriure literàriament allò que en diuen l'ambient, l'atmosfera, etc., etc., d'un jardí equival a un poc de mascarada artística (...)». Paraules que cobren especial significació quan hom es veu immers en alguna de les obres de l'artista menorquí.

Els Jardins de Santa Clotilde, malgrat gestar-se a l'any dinou, sembla que no es van concloure fins passada la Guerra Civil. La pròpia dinàmica de creixement de les plantes així ho comportà, sense perjudici que fins als nostres dies hagin estat objecte d'una important conservació que, ensems, ha obligat a realitzar importants treballs de manteniment. Hi ha encara qui recorda en la seva joventut l'obertura de rases de l'alçada d'un home i de més d'un metre d'amplada, que s'obrien a banda i banda dels arbres, per tal de dinamitar tot seguit el fons i tornar-les a cobrir amb terra i pinassa, per així fer un coixí que permetés estendre les arrels dels frondosos exemplars arboris que avui veiem.

En aquests jardins Rubió trenca la influència del mestre Forestier (aleshores conservador dels jardins del Bois de Boulogne) que s'observa als Jardins de Montjuïc, on pocs anys abans havia col·laborat estretament, per entrar de ple en el classicisme del Noucentisme, de caire italianitzant. Aquest allunyament de Forestier el portaria a la influència d'un altre mestre jardiner, Le Nôtre, del que es deia que amb la seva gràcia pogué fer agradables els jardins arquitecturats i de decoració influenciada per l'Edat Mitjana.

L'arc que emarca l'entrada als Jardins constitueix el breu interludi que obre pas a la recreació del paisatge arquitecturat amb formes absolutament disciplinades i regulars, que tot seguit s'obren als ulls del visitant amb la

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

dolçor del lloc de repòs que s'esdevé amb la proximitat d'aquella Mediterrània que Tomàs Garcés descriu tan admirablement: «La mar, blava, quieta o tempestuosa, no ens deixa mai. Aquesta companyia de la mar és la seva gràcia més alta. Però, lluny, la terra esdevé més amable encara. I fa néixer una enyorança profunda».

La bella projecció dels Jardins de Santa Clotilde respon a la difícil orografia del terreny. Diferents camins encatífats amb sorra de mar s'entrecreuen en intervals amb forma de placetes que, encavalcades en diferents feixes, van trencant suaument i armoniosa el pendent del terreny de forma simètrica fins arribar a la part més baixa, on una gran terrassa, com una poderosa talaia, es mostra amb tota la seva supèrbia damunt la mar.

L'orografia del terreny permet al visitant contemplar com es fon el Jardí amb la mar des de les diferents placetes, que més aviat semblen gestades per al descans i la contemplació del visitant, abans de seguir amb la visió del nou espai. La visió de les cales de Sa Boadella i de Santa Cristina conflueix als peus de les diferents terrasses sota l'atenta mirada d'un conjunt de sirenes, obra de l'escultora catalana Maria Llimona, que escolten el suau anar i tornar de les onades.

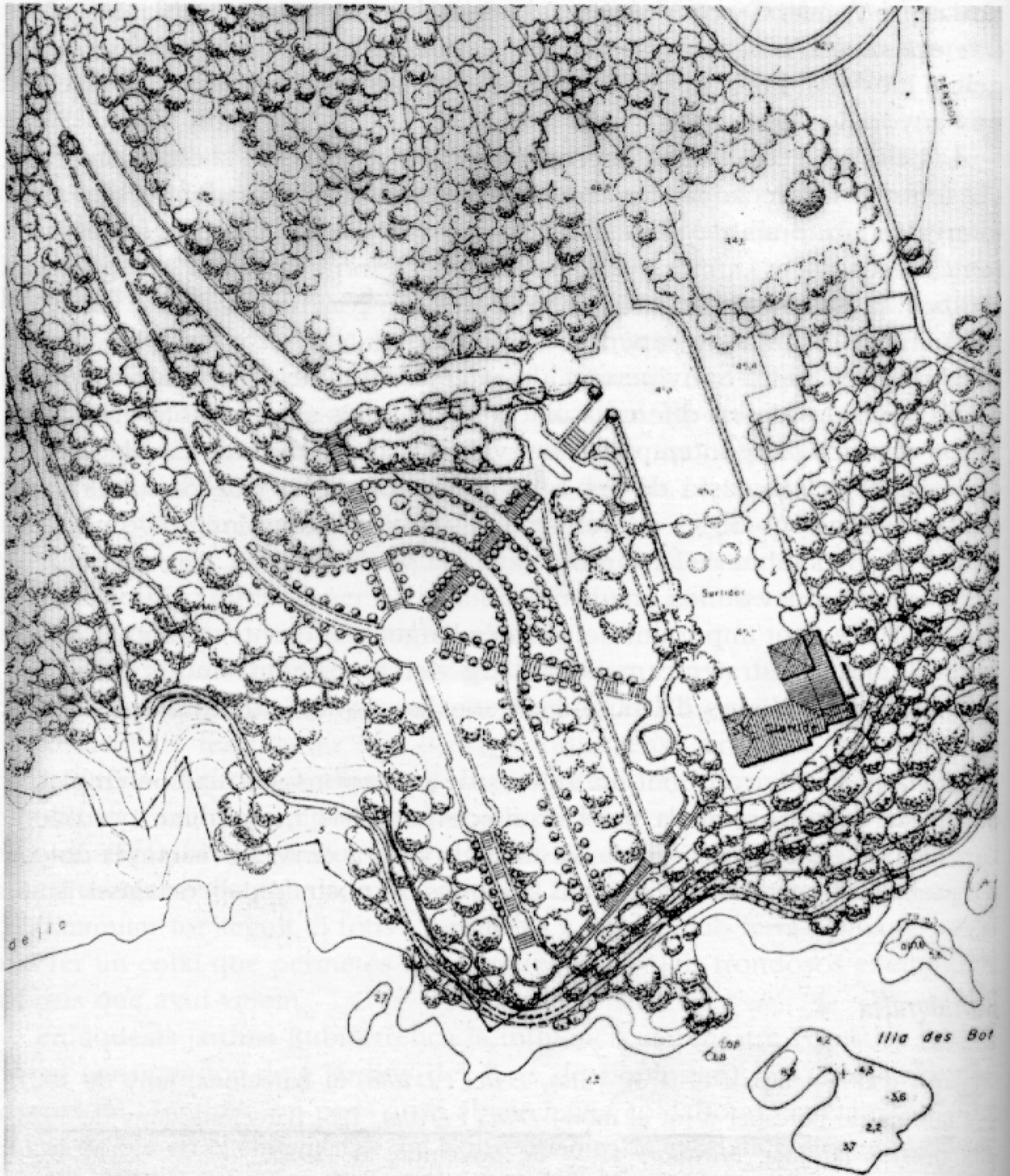
L'altre element important del jardí és l'aigua. Diferents estanys i brolladors se situen estratègicament al llarg del recorregut sinuós entre els delimitats passadissos d'arbust, i en són les plantes aquàtiques els seus estadants.

Pas a pas se'ns va obrint un univers de sensacions amb la contemplació d'aquesta natura ordenada per l'arquitecte-jardinista i, en creuar novament l'arc, enfilant el camí de sortida, l'estada als Jardins deixa al visitant la dolçor d'aquella visió mediterrània que ens fa hereus del nostre recuperat classicisme.

Bibliografia

- «El jardí d'altre temps i el jardí d'ara», *D'ací i D'allà*, 6, Barcelona, juny de 1921.
- «Els jardins de Forestier a tot el món», *D'ací i D'allà*, 126, Barcelona, juny de 1928.
- «Els nostres jardins», *Mirador*, 41, 7 de novembre de 1929.
- «Els nostres jardins», *Mirador*, 41, 5 de desembre de 1929.
- El jardín meridional*. Estudio de su trazado y plantación. Barcelona, Salvat, 1934.
- «La protecció del paisatge», *Mirador*, 266, 8 de març de 1934.
- El Jardí, Obra d'Art*, Gràfiques Layetana, Barcelona, 1960.
- Nicolau M. Rubió i Tudurí (1891-1981). El jardí obra d'art*, Fundació Caixa de Pensions, Barcelona, 1985.

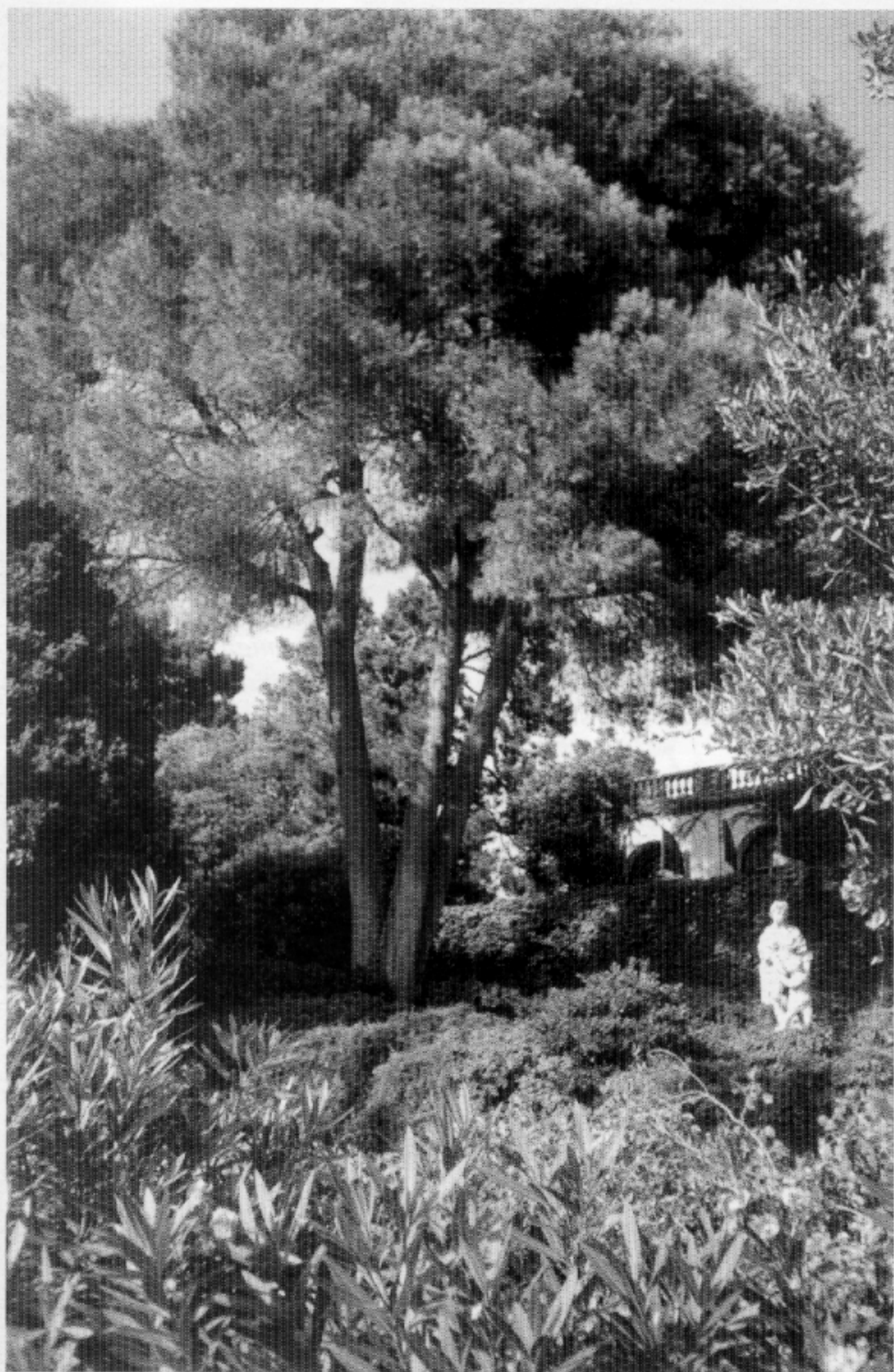
Esquema de la configuració dels jardins.

Escalinata que condueix a la plaça més monumental dels Jardins, on trobem dues impressionants petxines de mida descomunal. El conjunt escultòric de sirenes és obra de l'escultora Maria Llimona.

La projecció del Jardí centra els ulls del visitant en diferents focus d'interès paisatgístics presidits per sengles estàtues d'inspiració clarament romana.

Magnífic exemplar de pi, de tres branques.